

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

кафедра земельного та аграрного права

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2020

Затверджено на засіданні
Вченої ради Університету
протокол № 9 від 30 червня 2020 р.
(зі змінами протокол
№ 164 від 30 серпня 2022 р.)

Ректор

Гетьман А.П.

Харків 2022

Програма навчальної дисципліни «Земельне право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2022. 30 с.

Розробники:

С.В. Шарапова, кандидат юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри земельного та аграрного права

Затверджено на засіданні кафедри земельного та аграрного права
(протокол № 1 від 07 вересня 2020 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями) затверджено на засіданні кафедри земельного та аграрного права
(протокол № 14 від 2 червня 2021 року)
(протокол № 2 від 25 серпня 2022 року)

Завідувач кафедри – М.В. Шульга, доктор юридичних наук, професор

В.о. завідувачки кафедри – Т.В. Курман, докторка юридичних наук, професорка

Зміст

1. Вступ	4
2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці).....	8
3. Зміст програми навчальної дисципліни	9
4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни	14
4.1. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять	14
4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти	14
4.3. Освітні технології та методи навчання	14
4.4. Форми педагогічного контролю та система оцінювання якості набутих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни.....	15
4.5. Навчально-методичне й інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	18
Додаток 1. Карта предметних компетентностей з початкової дисципліни.....	23
Додаток 2. Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей.....	27
Додаток 3. Матриця зв'язків модулів навчальної дисципліни, результатів навчання і предметних компетентностей у програмі навчальної дисципліни.....	29

1. Вступ

1.1. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни – формування системи знань про правове регулювання земельних відносин в Україні, їх взаємозв'язок зі змінами, що відбуваються у земельній політиці держави в умовах сьогодення та у зв'язку із проведенням земельної реформи; про поняття «обіг земель», «управління у галузі земельних відносин», «земельний кадастр», «земельний контроль», «приватизація земель», «охорона земель» так і системи наукових поглядів на механізм правового регулювання земельних відносин в Україні; активізація аналітичної діяльності здобувачів вищої освіти; розвиток умінь і навичок застосування земельного законодавства в правничій діяльності.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань про земельне право як галузь права, його змістовне наповнення;
- засвоєння земельно-правової термінології, теоретичних засад і системоутворюючих категорій земельного права, основних положень та інститутів земельного права;
- розвиток умінь і навичок щодо аналізу нормативно-правових актів, що регулюють земельні відносини, а також застосування земельного законодавства.

1.2. Статус навчальної дисципліни у структурі освітньо-професійної програми: обов'язкова.

1.3. Пререквізити: «Аграрне право», «Адміністративне судочинство», «Господарське право», «Екологічне право», «Криміналістика».

1.4. Кореквізити: «Адміністративне судочинство», «Господарське право», «Криміналістика».

1.6. Перелік предметних компетентностей здобувача вищої освіти:

ПК-1. Здатність до розуміння місця галузі земельного права в національній правовій системі, основних земельно-правових категорій й понять в галузі земельного права.

ПК-2. Здатність аналізувати й оцінювати вплив міжнародних актів на розвиток земельного законодавства і його застосування.

ПК-3. Здатність визначати сутність земельного права, його базових категорій і понять.

ПК-4. Здатність аналізувати джерела земельного права.

ПК-5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях при регулюванні земельних правовідносин у процесі роботи за юридичною спеціальністю.

ПК-6. Здатність надавати роз'яснення, консультації громадянам з питань, що належать до сфери земельного права та законодавства.

ПК-7. Здатність самостійно поповнювати свої знання у галузі земельного права та використовувати їх в практиці застосування земельного законодавства.

ПК-8. Розуміння засад і принципів земельного права, природи й змісту його правових інститутів, особливостей їх реалізації з урахуванням змісту правових інститутів фундаментальних галузей права.

ПК-9. Розуміння земельної правосуб'єктності, статусу суб'єктів земельних правовідносин.

ПК-10. Здатність формувати навички та уміння писемного мовлення, поповнювати свій словарний запас лексикою сучасної державної мови, формувати стійку мотивацію пізнавальної діяльності із використанням інформаційних і комунікаційних технологій.

ПК-11. Здатність навчатися та безперервно поновлювати свої знання у галузі земельного права, уміння самостійно вирішувати науково-теоретичні та науково-практичні проблеми земельного права.

ПК-12. Здатність до підготовки проектів правозастосування у галузі земельних правовідносин при вирішенні завдань з земельного права.

ПК-13. Здатність характеризувати земельні права та обов'язки, земельно-правові процедури, розробляти відповідні проекти актів правозастосування.

ПК-14. Здатність до розуміння загальних засад міжнародно-правової охорони земельних ресурсів та міжнародно-правового співробітництва держав з охорони та збереження земель.

ПК-15. Здатність аналізувати та систематизувати національне законодавство у сфері використання, охорони, збереження земель та навколишнього середовища.

ПК-16. Здатність грамотно і точно формулювати й висловлювати власну позицію та аргументовані висновки при вирішенні земельно-правових казусів.

ПК-17. Здатність до надання юридичних консультацій при вирішенні земельно-правових проблем.

ПК-18. Здатність до пошуку, збору, аналізу, систематизації та узагальнень положень науки та галузі земельного права з різних національних та міжнародних джерел інформації.

ПК-19. Здатність формулювати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм земельного законодавства.

ПК-20. Здатність мотивувати людей та направляти їх до цілей та завдань у галузі земельного права та вирішення правових проблем.

Експлікація загальних і спеціальних компетентностей визначається в карті предметних компетентностей (Додаток 1)

1.7. Перелік результатів навчання здобувача вищої освіти:

РН НД 1.1. Визначати предмет і метод земельного права, його базові категорії і поняття.

РН НД 1.2. Аналізувати джерела земельного права.

РН НД 1.3. Дискутувати зі складних правових проблем застосування положень міжнародних актів, які регулюють земельні відносини, та їх вплив на розвиток земельного законодавства України.

РН НД 1.4. Характеризувати особливості виникнення, зміни, припинення земельних правовідносин.

РН НД 1.5. Давати короткий правовий висновок та здійснювати критичний аналіз щодо правових явищ, юридичних фактів, земельно-правових норм і земельних правовідносин.

РН НД 1.6. Характеризувати інституційно-функціональне забезпечення управління в галузі використання та охорони земель.

РН НД 1.7. Проводити дослідження правового регулювання земельних відносин.

РН НД 2.1. Проводити дослідження щодо розуміння сутності земельних прав та гарантій їх захисту.

РН НД 2.2. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав, свобод та законних інтересів суб'єктів земельного права.

РН НД 2.3. Демонструвати знання та формувати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм земельного законодавства.

РН НД 2.4. Визначати та застосовувати на практиці основні положення орендних відносин земельної ділянки.

РН НД 2.5. Формулювати обґрунтовані правові висновки при вирішенні земельно-правових казусів і розв'язанні практичних проблем.

РН НД 2.6. Аналізувати інформацію земельно-правового спрямування та використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності.

РН НД 2.7. Виявляти проблеми у правовому регулюванні земельних відносин і пропонувати способи їх вирішення на підставі аналізу земельного законодавства України та зарубіжних країн.

РН НД 2.8. Застосовувати в професійній діяльності та демонструвати набутті знання щодо реалізації права власності на землю.

РН НД 3.1. Демонструвати набутті знання щодо особливостей правового регулювання використання, охорони та відтворення окремих категорій земель.

РН НД 3.2. Застосовувати набуті знання з земельного права у стандартних професійних ситуаціях методами відтворення та реконструкції

РН НД 3.3. Обґрунтовувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань, використовувати необхідний матеріал для доведення і відстоювання своєї позиції; розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері реалізації земельних правовідносин, формулювати обґрунтовані правові висновки.

РН НД 3.4. Вирішувати практичні завдання, засновані на застосуванні конкретних правових норм та судової практики у сфері земельного права, приймати рішення і здійснювати юридичні дії в точній відповідності з земельним законодавством.

РН НД 3.5. Формувати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм земельного законодавства.

Експлікація результатів освоєння навчальної дисципліни і результатів навчання за спеціальністю і спеціалізацією визначається в карті результатів навчання, сформульованих у термінах компетентностей (Додаток 2).

1.8. Модулі програми навчальної дисципліни.

Модуль 1. Системоутворюючі категорії земельного права

Модуль 2. Права на землю: здійснення, гарантії та їх охорона

Модуль 3. Особливості правового режиму використання, охорони та відновлення земель окремих категорій

Експлікація модулів компетентнісно орієнтованої програми навчальної дисципліни визначається у матриці зв'язків між модулями навчальної дисципліни, результатами навчання і предметними компетентностями (Додаток 3).

2. Опис навчальної дисципліни (навчальні одиниці)

Курс	Рівень освіти, галузь знань, спеціальність	Дидактична структура та кількість годин
Кількість кредитів ЄКТС: 3,0 Кількість модулів: 3	Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Модуль 1 Лекції: 6 Практичні заняття: 6

<p>Загальна кількість годин: 90</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2-4. самостійної роботи студента – 4-6.</p>	<p>Галузь знань – 08 «Право»</p> <p>Спеціальність – 081 «Право»</p>	<p>Самостійна робота: 16</p> <p>Модуль 2</p> <p>Лекції: 8</p> <p>Практичні заняття: 10</p> <p>Самостійна робота: 14</p> <p>Модуль 3</p> <p>Лекції: 6</p> <p>Практичні заняття: 8</p> <p>Самостійна робота: 16</p> <p>Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)</p>
---	---	--

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1. Системоутворюючі категорії земельного права

Земельне право в правовій системі України. Місце і значення земельного права в загальній системі права України. Земельне право як самостійна галузь права, як напрям наукових досліджень і учбова дисципліна. Поняття предмета земельного права. Поняття, сутність та зміст земельно-правових відносин, їх класифікація. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин. Доктринальні підходи до визначення об'єктів та суб'єктів земельних правовідносин. Методи правового регулювання земельних відносин. Система земельного права. Принципи земельного права. Поняття і склад земельного фонду України. Поняття і зміст правового режиму земель, цільового призначення і цільового використання земель. Поняття та види земельних правовідносин. Суб'єкти, об'єкти, зміст земельних правовідносин. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин. Співвідношення земельного права із суміжними галузями права. Правове забезпечення сучасної земельної реформи.

Джерела земельного права, їх система й особливості.

Конституційні основи земельного права. Співвідношення понять "джерела земельного права" й "земельне законодавство". Цілі і завдання земельного

законодавства. Поняття та особливості джерел земельного права, їх правова класифікація та система. Роль і значення нормативно-правових актів в регулюванні земельних відносин. Закони як джерела земельного права. Специфіка підзаконних нормативно-правових актів як джерел земельного права. Нормативні правові акти органів місцевого самоврядування як джерела земельного права. Міжнародно-правові акти як джерела земельного права. Співвідношення національного і міжнародного законодавства та особливості їх застосування. Розмежування і співвідношення норм земельного і цивільного законодавства. Співвідношення земельного законодавства з водним, лісовим, екологічним, містобудівним і іншим законодавством. Тлумачення норм земельного права. Значення судової практики при регулюванні земельних правовідносин.

Правові основи управління у галузі використання, охорони та відновлення земель. Управління у галузі використання, охорони та відновлення земель: зміст та особливості. Державне управління земельним фондом України. Система та повноваження органів управління у галузі використання, охорони та відновлення земель. Поняття та зміст функцій управління у галузі використання, охорони та відновлення земель. Процедура реалізації функцій управління у галузі земельних відносин. Державний земельний кадастр. Цілі і завдання моніторингу земель. Контроль за використанням та охороною земель. Землеустрій. Планування використання та охорони земель. Особливості встановлення та зміни меж адміністративно-територіальних одиниць. Правові засади економічного механізму у галузі використання, охорони та відновлення земель. Поняття, принципи та основні складові економіко-правового механізму у галузі використання, охорони та відновлення земель. Економічне стимулювання раціонального використання та охорони земель. Відшкодування втрат лісгосподарського виробництва.

Модуль 2. Права на землю: здійснення, гарантії та їх охорона

Набуття, перехід та припинення права власності на земельні ділянки.

Поняття права власності та особливості змісту права власності на землю. Власність на землю як економічна і правова категорія. Право власності на землю Українського народу. Державна власність на землю: суб'єкти, об'єкти, особливості набуття та припинення. Право комунальної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, особливості набуття та припинення. Право приватної власності на землю: суб'єкти, об'єкти, особливості набуття та припинення. Права і обов'язки суб'єктів щодо використання земельних ділянок.

Приватизація земельних ділянок. Поняття та особливості приватизації земельних ділянок громадянами України. Особливості приватизації земельних ділянок юридичними особами. Особливості формування земельних ділянок.

Порядок здійснення державної реєстрації земельних прав. Особливості здійснення державної реєстрації земельних прав.

Правове регулювання обігу земельних ділянок. Особливості обігу земель сільськогосподарського призначення. Набуття права власності на земельні ділянки за цивільно-правовими угодами. Особливості продажу земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах. Викуп земельних ділянок для суспільних потреб. Примусове відчуження земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності. Обмеження, захист і гарантії реалізації прав власників земельних ділянок.

Право землекористування. Загальні засади права землекористування та його види. Суб'єкти, об'єкти та зміст права землекористування. Особливості підстав виникнення і припинення права землекористування. Права та обов'язки землекористувачів. Особливості права постійного землекористування. Право на оренду землі. Особливості укладення договорів оренди землі. Зміна, припинення, поновлення договорів оренди землі. Право користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб (емфітевзис) або для забудови (суперфіцій). Захист прав землекористувачів.

Обмеження та обтяження прав на землю. Поняття обмежень та обтяжень прав на землю. Загальна характеристика обмежень прав на землю. Загальна характеристика обтяжень прав на землю. Земельний сервітут. Види права земельного сервітуту. Підстави та порядок встановлення і припинення земельних сервітутів.

Юридичні гарантії земельних прав. Поняття гарантій земельних прав. Види гарантій земельних прав. Форми та способи захисту прав на земельні ділянки. Правове забезпечення відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. Вирішення земельних спорів у системі гарантій захисту земельних прав.

Особливості юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Поняття, загальна характеристика та види юридичної відповідальності за земельні правопорушення. Визначення та головні ознаки земельного правопорушення. Особливості, склад, загальна класифікація земельних правопорушень.

Модуль 3. Особливості правового режиму використання, охорони та відновлення земель окремих категорій

Правовий режим земель як основного засобу виробництва . Поняття та склад земель сільськогосподарського призначення. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення. Суб'єкти права сільськогосподарського землевикористання та загальна характеристика їх правового статусу. Особливості використання та розпорядження земельними ділянками, розташованими у масиві земель сільськогосподарського призначення, а також полежащими лісовими смугами, які обмежують такий масив. Особливості правової охорони земель сільськогосподарського призначення. Поняття, склад та загальна характеристика земель лісогосподарського призначення. Правові форми використання земель лісогосподарського призначення. Особливості використання земель

лісогосподарського призначення. Суб'єкти права постійного користування землями лісогосподарського призначення.

Правовий режим земель як територіального базису. Особливості правового режиму земель у межах населених пунктів. Поняття і склад земель житлової та громадської забудови. Порядок використання земель у населених пунктах для забудови та інших потреб. Особливості видів житлової забудови. Використання земель громадянами в населених пунктах. Особливості права власності на землю та права землекористування в межах населених пунктів. Загальна характеристика правового регулювання використання земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення. Поняття, склад та особливості використання окремих видів земель промисловості, транспорту, електронних комунікацій, енергетики, оборони та іншого призначення.

Правовий режим земель як природного ресурсу, що особливо охороняється. Поняття та специфіка використання земель, що особливо охороняються. Поняття, склад та загальна характеристика правового режиму земель природно-заповідного фонду та іншого природоохоронного призначення. Землі оздоровчого призначення: поняття, склад та особливості їх правового режиму. Землі рекреаційного призначення: поняття, склад, особливості їх правового режиму. Землі історико-культурного призначення: визначення, склад та специфіка правового режиму.

Правовий режим земель як територіальної основи для інших природних ресурсів. Загальна характеристика земель водного фонду. Правові форми використання земель водного фонду. Обмеження права користування землями водного фонду.

4. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

4.1. Форми організації освітнього процесу і види навчальних занять:

- форми організації освітнього процесу: навчальні заняття; самостійна робота; практична підготовка; контрольні заходи;
- види навчальних занять: лекції, практичні заняття, індивідуальні заняття, консультації.

4.2. Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота – вид позааудиторної роботи навчального характеру, яка спрямована на вивчення програмного матеріалу навчального курсу. Під час цього виду роботи студент має самостійно опрацювати конспекти лекцій, рекомендовану літературу, нормативні акти, матеріали емпіричних досліджень до тем, що виносяться на практичні заняття.

Формами самостійної роботи студентів є: доопрацювання матеріалів лекції; робота в інформаційних мережах; наукове повідомлення з вузькоспеціальною проблематикою; підготовка тематичних презентацій; підготовка та публікація наукових статей, тез тощо; розробка схем, таблиць з тем початкової дисципліни; анотування наукових статей і монографій; здійснення аналізу законопроектів і змін законодавства.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні додаткової навчальної, наукової літератури, ознайомленні із фінансовим законодавством інших країн, вивченні практики застосування фінансового законодавства тощо. Самостійна робота призначена для поглиблення знань студентів із тем, що передбачені навчальною дисципліною.

4.3. Освітні технології та методи навчання

- освітні технології: проблемне навчання, контекстне навчання, студентоцентроване навчання, аудіовізуальні технології, наукові дискусії, інтерактивні технології, ІТ-технології тощо;
- методи навчання: поєднання словесних, наочних і практичних методів, метод проблемного викладання, прес-конференції, ділові ігри, мозкові штурми, моделювання професійних ситуацій, кейс-метод, метод дискусії, круглий стіл тощо.

4.4. Форми педагогічного контролю й система оцінювання якості сформованих компетентностей за результатами засвоєння навчальної дисципліни

Формами контролю знань студентів є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів включає:

- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань або задач, участь у розробці кейсу, захист есе або реферату за ініціативи студента. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента до вивчення поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 3, 4, 5);
- контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів тощо.

Впродовж семестру студенти виконують завдання для самостійної роботи (підготовка презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є іспит. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за іспит, становить 60 балів. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю й самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль	Самостійна робота	Підсумковий контроль	Підсум кова
-------------------	----------------------	-------------------------	----------------

Модуль № 1		Модуль № 2		Модуль №3		студентів	(іспит)	оцінка знань
п/з, с/з	колоквіум	п/з, с/з	колоквіум	п/з, с/з	колоквіум			
max 5	max 5	max 5	max 5	max 5	max 5	max 10	max 60	max 100

Критерії оцінювання результатів навчання:

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу
Колоквіум	Max 5	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість несуттєвих помилок
	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість суттєвих помилок
	1	Прогалини в знаннях, студент слабо володіє матеріалом роботи
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу
Оцінка самостійної роботи студента	Max 10	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні й практичні висновки
	8	У роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплені фактичними даними
	6	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість і самостійність у дослідженні
	4	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, відсутні висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом
	2	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи
	0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи

Іспит	Мах 60	<p>1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях дисципліни.</p> <p>2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі</p>
	55	<p>1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури і знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи</p>
	50	<p>1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи</p>
	45	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою.</p> <p>3. Помилки й суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача</p>
	40	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших із них за допомогою викладача</p>
	35	<p>1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.</p>
	0	<p>1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни</p>

4.5. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

Конституція України. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 р. в ред. від 05.11.2003 р. № 1211-IV. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/161-14#Text>

Про основи містобудування: Закон України від 16.11.1992 р. № 2781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2780-12#Text>

Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>

Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель: Закон України від 19 жовтня 2022 року № 2698-IX. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2698-20#n21>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження лісів 20 червня 2022 року № 2321-IX. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2321-20#n6>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану 12 травня 2022 року № 2247-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2247-20#n6>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення умов для забезпечення продовольчої безпеки в умовах воєнного стану 24 березня 2022 року № 2145-IX. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-20#n6>

Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80#Text>

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р. № 132/94-ВР № 132/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-%D0%B2%D1%80#Text>

Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. у новій ред. від 08.02.2006 р. № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>

Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>

Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17.11.2009 р. № 1559-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1559-17#Text>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення системи управління та дерегуляції у сфері земельних відносин: Закон України від 28 квітня 2021 р. № 1423-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1423-20#Text>

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо умов обігу земель сільськогосподарського призначення : Закон України від 31 березня 2020 р. № 552-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/552-20#Text>

Про Генеральну схему планування території України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3059-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3059-14#Text>

Про Державний земельний кадастр: Закон України від 07.07.2011 р. № 3613-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text>

Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 963-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/963-15#Text>

Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень: Закон України від 01.07.2004 р. № 1952. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1952-15#Text>

Про затвердження Порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012р. № 1051. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1051-2012-%D0%BF#Text>

Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>

Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів: Закон України від 09.07.2010 р. № 2480-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2480-17#Text>

Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000 р. № 1389-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1389-14#Text>

Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 р. № 2866-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-14#Text>

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text>

Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>

Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17#Text>

Про фермерське господарство: Закон України від 19.06.2003 р. № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>

Література

Основна література

Аграрне та земельне право України: сучасна парадигма і перспективи розвитку: *колективна монографія* / за ред. д.ю.н., проф. А. П. Гетьмана та д.ю.н., проф. Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2022. 576 с.

Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні : колективна монографія / відп. ред.: Т.Є. Харитонова, І.І. Каракаш. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2018. 722с.

Гавриш Н. С. Використання, відтворення та охорона ґрунтів в Україні: теоретико-правові аспекти: монографія. Одеса: Юридична література, 2016. 398 с.

Ігнатенко І. В. Правове забезпечення зонування земель у межах населених пунктів: монографія. Харків: Видавництво «Фінарт», 2014. 274 с.

Каракаш І.І. Право власності на природні об'єкти та їх ресурси в Україні : монографія. Одеса : Юридична література, 2017. 438 с.

Кулинич П.Ф. Земельна реформа в Україні: правові проблеми : монографія. Київ: Норма права, 2021. 308 с.

Лісова Т.В. Правове забезпечення відновлення земель: теоретичні і практичні проблеми : монографія. Харків: Юрайт, 2020. 396 с.

Федчишин Д.В. Реалізація та захист земельних прав в Україні: проблеми теорії та практики : монографія. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 418 с.

Земельне право: конспект лекцій [електронний ресурс] / уклад.: М.В. Шульга, С.В. Шарапова, Т.В. Лісова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 144 с. URL: <http://77.244.44.2/materials/list.php>

Земельні спори: конспект лекцій [електронний ресурс] / уклад.: М. В. Шульга І. В. Ігнатенко, Д. М. Данілік та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 146 с. URL: <http://77.244.44.2/materials/list.php>

Державна реєстрація речових прав на земельні ділянки: конспект лекцій [електронний ресурс] / уклад.: М. В. Шульга С. В. Хомінець, Д. М. Данілік та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2022. 138 с. URL: <http://77.244.44.2/materials/list.php>

Додаткова література

Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 16 : Земельне та аграрне права / редкол. : М.В. Шульга (голова), В.В. Носік, П.Ф.Кулинич (заст. голови), та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2019. 696 с.: іл.

Харитоновна Т. Є. Здійснення прав на чужі земельні ділянки в Україні: проблеми теорії та практики: монографія. Одеса: Юридична література, 2016. 424 с.

Федчишин Д. В. Правове забезпечення використання та охорони земель громадської забудови: монографія. Харків: Видавництво «Фінарт», 2015. 248 с.

Інтернет-ресурси:

Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>

Офіційний веб-портал Кабінету Міністрів України . URL: <http://www.kmu.gov.ua>

Офіційний веб-портал Верховного Суду. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/gromadyanam/perelik_sprav/

Офіційний веб-портал Конституційного Суду України . URL: <https://ccu.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>

Офіційний сайт Державної служби України з питань геодезії, картографії та кадастру. URL: <https://land.gov.ua/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс
кафедри земельного та аграрного права. URL:
<https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/77-kafedra-zemelnogo-ta-agrarnogo-prava.html>

Додаток 1

Карта предметних компетентностей з навчальної дисципліни

Шифр та назва компетентностей за спеціальністю і/або спеціалізацією	Шифр та назва компетентностей з навчальної дисципліни
ЗК – загальні (універсальні) компетентності. (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	ПК – предметні компетентності з навчальної дисципліни
ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ПК-1. Здатність до розуміння місця галузі земельного права в національній правовій системі, основних земельно-правових категорій й понять в галузі земельного права. ПК-2. Здатність аналізувати й оцінювати вплив міжнародних актів на розвиток земельного законодавства і його застосування. ПК-3. Здатність визначати сутність земельного права, його базових категорій і понять. ПК-4. Здатність аналізувати джерела земельного права.
ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях	ПК-5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях при регулюванні земельних правовідносин у процесі роботи за юридичною спеціальністю. ПК-6. Здатність надавати роз'яснення, консультації громадянам з питань, що належать до сфери земельного права та законодавства. ПК-7. Здатність самостійно поповнювати свої знання у галузі земельного права та використовувати їх в практиці застосування земельного законодавства.
ЗК3. Знання й розуміння предметної області і розуміння професійної діяльності	ПК-8. Розуміння засад і принципів земельного права, природи й змісту його правових інститутів, особливостей їх реалізації з урахуванням змісту правових інститутів фундаментальних галузей права. ПК-9. Розуміння земельної правосуб'єктності, статусу суб'єктів земельних правовідносин.
ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.	ПК-10. Здатність формувати навички та уміння писемного мовлення, поповнювати свій словарний запас лексикою сучасної державної мови, формувати стійку мотивацію пізнавальної діяльності із використанням інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7. Здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями.	ПК-11. Здатність навчатися та безперервно поновлювати свої знання у галузі земельного права, уміння самостійно вирішувати науково-теоретичні та науково-практичні проблеми земельного права. ПК-12. Здатність до підготовки проектів правозастосування у галузі земельних правовідносин при вирішенні завдань з земельного права. ПК-13. Здатність характеризувати земельні права та обов'язки, земельно-правові процедури, розробляти відповідні проекти актів правозастосування.
ЗК15. Прагнення до збереження навколишнього середовища	ПК-14. Здатність до розуміння загальних засад міжнародно-правової охорони земельних ресурсів та міжнародно-правового співробітництва держав з охорони та збереження земель. ПК-15. Здатність аналізувати та систематизувати національне законодавство у сфері використання, охорони, збереження земель та навколишнього середовища.
ЗК1.2. Здатність грамотно і точно формулювати й висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати	ПК-16. Здатність грамотно і точно формулювати й висловлювати власну позицію та аргументовані висновки при вирішенні земельно-правових казусів. ПК-17. Здатність до надання юридичних консультацій при вирішенні земельно-правових проблем.
ЗК1.3. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел	ПК-18. Здатність до пошуку, збору, аналізу, систематизації та узагальнень положень науки та галузі земельного права з різних національних та міжнародних джерел інформації.
ЗК1.6. Здатність бути лідером, брати на себе відповідальність, стимулювати до досягнення спільної мети	ПК-19. Здатність формулювати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм земельного законодавства. ПК-20. Здатність мотивувати людей та направляти їх до цілей та завдань у галузі земельного права та вирішення правових проблем.
СК – спеціальні компетентності (обрати компетентності згідно зі змістом навчальної дисципліни)	
СК1. Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у	ПК-1. Здатність до розуміння місця галузі земельного права в національній правовій системі, основних земельно-правових

суспільстві	категорій й понять в галузі земельного права.
СК4. Здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.	ПК-2. Здатність аналізувати й оцінювати вплив міжнародних актів на розвиток земельного законодавства і його застосування.
СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини	ПК-3. Здатність визначати сутність земельного права, його базових категорій і понять. ПК-4. Здатність аналізувати джерела земельного права.
СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.	ПК-5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях при регулюванні земельних правовідносин у процесі роботи за юридичною спеціальністю. ПК-6. Здатність надавати роз'яснення, консультації громадянам з питань, що належать до сфери земельного права та законодавства. ПК-7. Здатність самостійно поповнювати свої знання у галузі земельного права та використовувати їх в практиці застосування земельного законодавства. ПК-8. Розуміння засад і принципів земельного права, природи й змісту його правових інститутів, особливостей їх реалізації з урахуванням змісту правових інститутів фундаментальних галузей права. ПК-9. Розуміння земельної правосуб'єктності, статусу суб'єктів земельних правовідносин.
СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування	ПК-10. Здатність формувати навички та уміння писемного мовлення, поповнювати свій словарний запас лексикою сучасної державної мови, формувати стійку мотивацію пізнавальної діяльності. ПК-11. Здатність навчатися та безперервно поновлювати свої знання у галузі земельного права, уміння самостійно вирішувати науково-теоретичні та науково-практичні проблеми земельного права. ПК-12. Здатність до підготовки проектів правозастосування у галузі земельних правовідносин при вирішенні завдань з земельного права. ПК-13. Здатність характеризувати земельні

	права та обов'язки, земельно-правові процедури, розробляти відповідні проекти актів правозастосування.
СК1.1. Знання системи права й законодавства, а також механізмів правового регулювання в різних галузях права	ПК-14. Здатність до розуміння загальних засад міжнародно-правової охорони земельних ресурсів та міжнародно-правового співробітництва держав з охорони та збереження земель. ПК-15. Здатність аналізувати та систематизувати національне законодавство у сфері використання, охорони, збереження земель та навколишнього середовища.
СК1.2. Здатність визначати специфіку приватного і публічного права відповідно до їх предмета і методів правового регулювання.	ПК-16. Здатність грамотно і точно формулювати й висловлювати власну позицію та аргументовані висновки при вирішенні земельно-правових казусів.
СК1.4. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.	ПК-17. Здатність до надання юридичних консультацій при вирішенні земельно-правових проблем. ПК-18. Здатність до пошуку, збору, аналізу, систематизації та узагальнень положень науки та галузі земельного права з різних національних та міжнародних джерел інформації.
СК1.4. Здатність ухвалювати рішення з юридичної справи відповідно до чинного законодавства	ПК-19. Здатність формулювати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм земельного законодавства. ПК-20. Здатність мотивувати людей та направляти їх до цілей та завдань у галузі земельного права та вирішення правових проблем.

Додаток 2

Карта результатів навчання здобувача вищої освіти, сформульованих у термінах компетентностей

Шифр та назва РН за спеціальністю і / або спеціалізацією	Модуль НД	Шифр та назва РН з навчальної дисципліни
ПРН – результати навчання за спеціальністю /спеціалізацією (обрати результати навчання згідно зі змістом навчальної дисципліни)		Результати навчання з навчальної дисципліни
РН3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел	№1	РН НД 1.1. Визначати предмет і метод земельного права, його базові категорії і поняття. РН НД 1.2. Аналізувати джерела земельного права. РН НД 1.3. Дискутувати зі складних правових проблем застосування положень міжнародних актів, які регулюють земельні відносини, та їх вплив на розвиток земельного законодавства України.
РН5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.	№1	РН НД 1.4. Характеризувати особливості виникнення, зміни, припинення земельних правовідносин. РН НД 1.5. Давати короткий правовий висновок та здійснювати критичний аналіз щодо правових явищ, юридичних фактів, земельно-правових норм і земельних правовідносин. РН НД 1.6. Характеризувати інституційно-функціональне забезпечення управління в галузі використання та охорони земель.
РН9. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій	№1 № 2	РН НД 1.7. Проводити дослідження правового регулювання земельних відносин. РН НД 2.1. Проводити дослідження щодо розуміння сутності земельних прав та гарантій їх захисту.
РН12. Доносити до респондента матеріал з певної проблематики доступно і зрозуміло.	№ 2	РН НД 2.2. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав, свобод та законних інтересів суб'єктів земельного права. РН НД. 2.3. Демонструвати знання та формувати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм земельного законодавства.
РН13. Знати та розуміти особливості реалізації та	№ 2	РН НД 2.4. Визначати та застосовувати на практиці основні положення орендних

застосування норм матеріального і процесуального права		відносин земельної ділянки. РН НД 2.5. Формулювати обґрунтовані правові висновки при вирішенні земельно-правових казусів і розв'язанні практичних проблем.
РН15. Вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.	№ 2	РН НД 2.6. Аналізувати інформацію земельно-правового спрямування та використовувати інформаційні технології і бази даних для професійної діяльності.
РН18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	№ 2	РН НД 2.7. Виявляти проблеми у правовому регулюванні земельних відносин і пропонувати способи їх вирішення на підставі аналізу земельного законодавства України та зарубіжних країн. РН НД 2.8. Застосовувати в професійній діяльності та демонструвати набутті знання щодо реалізації права власності на землю.
РН19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	№ 3	РН НД 3.1. Демонструвати набутті знання щодо особливостей правового регулювання використання, охорони та відтворення окремих категорій земель.
РН21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.	№ 3	РН НД 3.2. Застосовувати набуті знання з земельного права у стандартних професійних ситуаціях методами відтворення та реконструкції. РН НД 3.3. Обґрунтовувати свою точку зору при обговоренні дискусійних питань, використовувати необхідний матеріал для доведення і відстоювання своєї позиції; розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері реалізації земельних правовідносин, формулювати обґрунтовані правові висновки. РН НД 3.4. Вирішувати практичні завдання, засновані на застосуванні конкретних правових норм та судової практики у сфері земельного права, приймати рішення і здійснювати юридичні дії в точній відповідності з земельним законодавством
РН1.4. Демонструвати вміння застосовувати набуті правові знання за умов самостійного прийняття юридичних рішень відповідно до своїх професійних статусів	№ 3	РН НД 3.5. Формувати особисту думку й аргументовано її представляти при застосуванні норм земельного законодавства.

